



27 לאפריל 2020
ג' אייר תש"פ
ירושלים

אל: משתתפי הדיון

גיבוש מדיניות בנושא פרסום שמות הצדדים בהחלטות משפטיות – מצע לדיון

א. פתח דבר

במסגרת עבודתה השוטפת של הקליניקה, מפעילי אתר "תולעת המשפט", הביאו לידיעתנו פניות רבות שקיבלו בעקבות פעילותם. אתר תולעת המשפט הינו אתר אינטרנטי המפרסם פסקי דין והחלטות שיפוטיות אחרות (להלן – "החלטות שיפוטיות") תוך יצירת מפתוח לשמות הצדדים להליך המשפטי במנועי החיפוש האינטרנטיים (להלן – "אתרים משפטיים"). בשל המפתוח ההחלטות השיפוטיות מאותרות בקלות על ידי חיפוש שם הפונים במנועי חיפוש אינטרנטיים (בעיקר מנוע החיפוש google). נוסף על כך, החלטות אלה מפורסמות ללא מגבלת זמן, וספק אם יוסרו אי פעם ממרחב הסייבר. הפונים הם אנשים שהיו צדדים להליכים משפטיים ומבקשים את הסרת החלטות. לרוב הם מודעים לפרסום רק לאחר שאנשים עימם הם בקשר עדכנו אותם כי נחשפו להחלטות, המכילות מטבע הדברים מידע רגיש. הנגישות הרבה של כלל הציבור להחלטות אלה בשל היכולת לאתרם בחיפוש פשוט מגדילה משמעותית את עוצמת הפגיעה הנגרמת להם בשל פרסום שמם בהחלטות אלה. הפונים מודעים לפרסום רק לאחר שחוו פגיעה בפרטיותם וברוב המקרים סבלו מנזק כלכלי או חברתי נוסף. דוגמאות לפניות כאלה הובאו לידיעת הקליניקה (מבלי לחשוף את זהותם של הפונים), על מנת לבחון את הנושא, ולהחליט האם לייצג פונים שכאלה בבקשות לאיסור פרסום מול הערכאות השיפוטיות המתאימות.

מנקודת המבט של פונים אלה, האיתור הפשוט של החלטות השיפוטיות הללו מונע מהם את האפשרות להשתקם, לפתוח דף חדש ולהמשיך הלאה בחייהם, שכן השלכות פרסום החלטות השיפוטיות מתעצמות ונוכחות בכל שלב ובשלב בחייהם. מנגד, וכפי שיפורט בהמשך, על פי המצב המשפטי הקיים בישראל פרסום פסקי הדין יחד עם שמות הצדדים ופרטים מזהים נוספים הוא ברירת המחדל. פרסום שמות הצדדים פורש כאחד הביטויים של מימוש העיקרון החוקתי של פומביות הדיון. עיקרון זה נועד להבטיח אינטרסים ציבוריים חיוניים, בין היתר קיומו של הליך משפטי תקין ושוויוני. אם כן, כל עוד אין איסור על פרסום החלטה מסוימת, כל אדם חופשי לפרסם אותה, וכך גם אתרים משפטיים. מפעילי



אתרים משפטיים חופשיים להפעיל שיקול דעת בבואם להחליט האם להיענות לבקשה להסרה אם לאו, ומרביתם אכן מסירים חלק מהחלטות באופן שיתואר בהמשך.

נאמר כבר עתה כי לעמדתנו יש מקום לשנות מהאיזון הקבוע כיום, כמו גם להימנע ככל שניתן להותיר שיקול דעת שכזה בידי גורמים פרטיים. אין חולק כי דרך המלך לשינוי האיזון הקבוע בדין כיום היא תיקון חקיקה. הן בהיבט המוסדי, מדובר באיזון בין זכויות יסוד שראוי שהמחוקק יקבע ולא גורם פרטי לפי שיקול דעתו. הן בהיבט המעשי, זו הדרך היחידה בה ניתן להסדיר את עצם פרסום החלטות על ידי הנהלת המשפט מלכתחילה, ולעצב את אופן פרסומם. ברור לנו שמרגע שהנהלת בתי המשפט מפרסמת מסמך באופן מקוון, היכולת לשלוט בפרסומו לאחר מכן ולמנוע ניצול לרעה במידע שפורסם מוגבלת מאד. יחד עם זאת, בשים לב להיקף התופעה הבא לידי ביטוי בפניות הרבות שהובאו לידיעתנו, ולעובדה שתיקוני חקיקה בנושא מבוששים לבוא דומה כי יש לנקוט בצעדים נוספים. נראה כי אימוץ אמות מידה כחלק מניסיון לשנות את ההלכה הפסוקה בסוגיה זו כשלב ראשון הוא הרע במיעוטו. נוסף לכך, התנסות כזו תהווה בסיס חשוב לגיבוש הצעות לתיקוני חקיקה אותם תבקש הקליניקה לקדם במקביל, אשר יהיו מבוססות על הידע שנצבור במסגרת יישום אמות המידה.

אם כן, מטרת מסמך זה הינה ניסוח המלצת מדיניות לגבי פרסום החלטות שיפוטיות באתרים משפטיים, בשים לב ליכולת איתור החלטות אלה לפי שם של אדם באינטרנט. עיקר כוונתנו היא לגבש אמות מידה אחידות וברורות, ראשית עבורנו, על מנת לקבוע מדיניות ברורה לגבי סוגי המקרים בהם הקליניקה תייצג פונים, כמו גם לגבי תיקוני החקיקה שתבקש הקליניקה לקדם. נוסף לכך, אנו תקווה כי אמות המידה הללו ישמשו כמדיניות או כבסיס לגיבוש מדיניות גם עבור האתרים המשפטיים שסביר כי מתחבטים בשאלות דומות. זאת על מנת למנוע מצב דברים בו החלטה להסרת הקישור של שמו של אדם מהחלטה שיפוטית מסוימת מוטה ומושפעת משיקולים שאינם רלוונטיים, או מתקבלת באופן שאינו שוויוני כלפי כלל הציבור.

אמות המידה המוצעות להלן גובשו על ידנו תוך בחינת החוק והפסיקה הישראלית, בחינת דוגמאות שונות של פניות שהתקבלו באתר "תולעת המשפט" בנושא, וקבלת השראה משיטות משפט אחרות. מובן לנו כי מדובר בשאלות כבדות משקל, אשר הכרעה בהן מבוססת על עמדה ערכית באשר לאיזון הראוי בין הזכויות הנוגעות לעניין. זאת, הגם שברור לנו כי לא ניתן לעצב מדיניות 'מושלמת' וכי לכל אמת מידה עלולים להתקיים חריגים.

בשלב זה נבקש להבהיר כי המסמך אינו עוסק ב"זכות להישכח" במובנה הרחב, כלומר בבקשה למחיקת מידע אודות אדם המפורסם במרחב הסייבר, או בקשה להסרת תוצאות חיפוש המאתרות מידע שכזה. הסוגיה בה אנו עוסקות כעת הינה אך ורק פרסום החלטות שיפוטיות באתרים משפטיים. המסמך אינו מתייחס לפרסום החלטות שיפוטיות במסגרות אחרות. זאת מתוך הנחה שבניגוד לפרסום שיטתי באתרים משפטיים המיועדים לכך, פרסום מידע כזה באתר אחר מעידה כשלעצמה על עניין ציבורי נוסף במידע שפורסם. עוד נזכיר כי פרסום פסקי דין במרחב הסייבר מעלה שאלות רבות הנוגעות לפרטיות, דוגמת ניסוח החלטה שיפוטית כך שלא יכלול מידע רגיש או מזהה אודות אנשים המוזכרים בפסק דין; היכולת להסיק זהותו של אדם לפי הפרטים הנמסרים בהחלטה השיפוטית גם אם שמו מוסר ממנה; הכללת פרטי מידע רגיש דוגמת מספר זהות ותאריך לידה מדוייק בהחלטות אלה, ועוד. אין אנו עוסקים בסוגיות אלה במסמך זה.

ב. האתרים המשפטיים בישראל

ישנם מספר אתרים משפטיים המפרסמים החלטות שיפוטיות של הערכאות בישראל, רובם מופעלים על ידי ישראלים שזהותם ידועה, אולם לא כולם. רק בחודשים האחרונים הובאו לידיעתנו שני אתרים חדשים כאלה. ישנה שונות רבה בין האתרים המשפטיים בישראל, ובאופן שבו הם מנגישים מידע ובמדיניות שלהם לעניין בקשות להסרות תכנים מסויימים. מבין האתרים הוותיקים נציין את **אתר "נבו"**, המהווה אחד ממאגרי המידע המשפטיים העיקריים בישראל הכולל הכרעות שיפוטיות, חקיקה כתבי בי דין וכתביה אקדמית, מציע שירותיו למנויים בלבד. מסיבה זו המידע המצוי בו על פי רב אינו מאותר על ידי חיפוש שם של אדם במנועי חיפוש כלליים.¹ למיטב ידיעתנו, בקשות פרטיות של אנשים להסרת החלטות הנוגעות אליהם מאתר נבו מתקבלות לעיתים, אולם לא מצאנו כל מדיניות באשר לשיקולים המנחים את מפעילי האתר בהכרעות מעין אלה. נוסף לו נציין את **אתר "תקדין"**, הכולל החלטות שיפוטיות, חקיקה, כתבי טענות המציע צפיה במסמכים אלה במלואם בתשלום. במקביל לשירות בתשלום, מציע האתר שירות הנקרא "תקדין לייט", אשר מציג בחינם רק את 2500 התווים הראשונים מכל מסמך ומאפשר לרכוש את המסמך המלא בעלות של 119 ₪. אתר תקדין מאפשר פניה בטופס בבקשה להסיר מסמך מתוצאות החיפוש ב"תקדין לייט" כאשר מובהר בתנאי 6.1 לתנאי השימוש באתר כי הסרת המסמך תעשה לפי שיקול דעתו הבלעדי של האתר.² האתר אף מציע שירות פניה למנועי חיפוש על מנת להסיר את תוצאות החיפוש לאחר הסרת המסמך המבוקש מהמאגר של תקדין לייט בתשלום. אתר זה היה במוקד העתירה שקבעה הלכה לעניין זה, עליה יפורט בהמשך.

¹ ראו אודות תנאי השימוש ב"נבו" בקישור <https://www.nevo.co.il/general/About.aspx>
² ראו אודות תנאי השימוש ב"תקדין" בקישור <https://www.takdin.co.il/registerstudent/Licenseagreement>

אתר נוסף הינו **אתר "תולעת המשפט"** אשר הוקם לאחרונה ומופעל על ידי עמותה. בניגוד לאתרים האחרים מטרתו אינה יצירת רווח כלכלי, כי אם הנגשה מיטבית של המידע המיוצר על ידי בתי המשפט בחינם לציבור, באופן המקל על עריכת מחקרים שונים לפי מידע זה.³ ניתן לפנות אל האתר בבקשה להסרת מסמכים, אולם מדיניותו המוצהרת של האתר הינה כי יוסרו ורק החלטות החל עליהן איסור פרסום לפי הדין. בהקשר זה ראוי לציין כי האתר מסיר שמות של תובעי פיצויים בשל נזקי גוף לפי הוראות סעיף 70(ג1) לחוק בתי המשפט, [נוסח משולב], תשמ"ד 1984 (להלן – חוק בתי המשפט) אף באופן רטרואקטיבי, כמו גם שמות אנשים שאינם כשירים לעמוד לדין.

לאחרונה הובא לידיעתנו קיומו של אתר נוסף בשם **"ישראלכורט"**⁴ המפרסם את כל ההחלטות השיפוטיות המתפרסמות על ידי הנהלת בתי המשפט במערכת נט המשפט. לצד כל מסמך מצוי קישור בבקשה להסרתו בעלות של 49 ₪ למסמך. נדמה כי האתר אינו מפעיל כל שיקול דעת, ומסיר את כל המסמכים שהוא מתבקש להסיר, תמורת תשלום. יצוין כי לא כתוב מי עומד מאחורי האתר, האתר אינו מופעל משרת ישראלי, והתשלום עבור הסרת החלטות אפשרי באמצעות paypal בלבד. התנהלות שכזו מותירה טעם לפגם, ומעלה חשש שיש בה משום ניצול לרעה של המידע המפורסם על ידי הנהלת בתי המשפט. לדוגמא, כפי שאירע בקנדה, דרישת התשלום בתמורה להסרת ההחלטה, הגם שהיא חוקית מזכירה במובנים מסויימים סחיטה, מה גם שאין דבר המונע מבעלי אתר שכזה לפתוח אתרים נוספים שלהם אותה המטרה.

לכאורה אתרים אלה מפרסמים החלטות שיפוטיות שהיו פומביות ממילא, ואין בכך אלא להגשים את עקרון פומביות הדין, כפי שהיה קיים מאז ומתמיד. אולם בפועל קשה לסתור את הטענה לפיה הקלות בה יכול כל אדם לאתר את החלטות כעת משנה באופן מהותי את האיזון שבין הזכות לפרטיות ובדין הפלילי אף לעקרון תקנת השבים כפי שנקבע בחוק המרשם הפלילי (תקנות השבים), תשמ"א – 1981 (להלן – חוק המרשם הפלילי), לבין עקרון פומביות הדין.⁵ אכן, כפי שנרחיב שאלת האיזון הראוי בין הזכויות הללו זוכה לדין ציבורי בשנים האחרונות, והובילה אף לתיקוני חקיקה שצמצמו במעט את פרסום פסקי הדין.

ג. תיאור השלכות פרסום החלטות באתרים משפטיים על הצדדים להליך כפי שעלו מהפניות שהובאו לידיעת הקליניקה

³ ראו אודות "תולעת המשפט" בקישור <https://xn----8hcborozt8bdd.xn--9dbq2a/%D7%90%D7%95%D7%93%D7%95%D7%AA>

⁴ ראו האתר "ישראלכורט" בקישור <https://isracourt.com/>

⁵ וראו לדוגמא מיכאל בירנהק, חשיפה מקוונת וחשיפה משפטית: על פרטיות ופומביות של פסקי דין ברשת, משפטים מח תשע"ט, 31. (להלן – "חשיפה מקוונת")

מרבית הפונים פונים בבקשה להסיר החלטות שיפוטיות, בטענה כי הפרסום מונע מהם להותיר את האירועים הנוגעים להחלטה מאחור ולהמשיך הלאה. הם חוששים ליכולתם למצוא פרנסה (חלקם טוענים לפיטורין או אי קבלה לעבודה בשל הפרסום) ומעידים על קיומה של סטיגמה חברתית המקשה עליהם להשתלב חברתית. ראוי לציין כי במקרים לא מבוטלים ההחלטות נוגעות לאירועים שהתרחשו לפני שנים לא מעטות. זאת בשים לב למשך ההליכים המשפטיים, כמו גם לעובדה שהאתרים המשפטיים מנגישים כעת פסקי דין שניתנו לפני שנים, וכדברי אחד הפונים "שבו לרדוף אותו מחדש".

עוד יש להדגיש כי מבחינת הפונים כל פרסום מזיק להם, גם אם ההחלטה היתה בסופו של דבר לטובתם, דוגמת תביעה נגדם שנדחתה, או כתב אישום שהסתיים ללא הרשעה, או הוראה לשחרר אדם ממעצר. ראשית לעיתים הפרסום מטעה, כך לדוגמה המסמך הראשון המופיע בתוצאות החיפוש הוא צו מעצר, ואילו ההחלטה המבטלת אותו אינה מפורסמת או מפורסמת רק בהמשך. שנית, מניסיונם, האנשים הנחשפים למידע זה אינם מדקדקים בפרטים עצמם, ומסתפקים בידיעה כי הוגשה כנגד אדם תביעה או כתב אישום על מנת לחרוץ דעה.

חסם נוסף בפני הפונים מלהגיש בקשה לאיסור פרסום מבתי המשפט, הינו כי לאור המצב המשפטי וההלכה הפסוקה סיכויי הבקשה קלושים. חמור מכך החשש כי הגשת הבקשה עלול דווקא למשוך תשומת לב לעצם קיומו של ההליך אותו הם מבקשים לחסות מהווה אף הוא חסם בפני ניסיון להשפיע על ההלכה. זאת במיוחד בתיקים אזרחיים בהם יש לפנות לקבלת עמדת הצד השני. חסמים אלה מקשים על שינוי ההלכה הפסוקה.

לשם המחשת ההשלכות של הפגיעות בפונים, נציג להלן מספר מהפניות שהובאו לידיעתנו בהן פירטו הפונים את נסיבותיהם בצורה נרחבת יותר:

- אדם שפוטר מעובדתו לאחר שמעסיקו מצא תיעוד לשני תיקים פליליים שנפתחו כנגדו, ונסגר מחוסר לראיות לפני כתשע שנים. כעת לטענתו, הוא איש משפחה משוקם, שאינו מצליח למצוא עבודה חדשה.
- סטודנט שחושש מפגיעה בשמו הטוב עקב פרסום שלושה פסקי דין כנגדו שהסתיימו ללא הרשעה.
- אישה שתבעה את מעסיקה בבית דין לעבודה, וטוענת שהפרסום כעת פוגע בסיכוייה למצוא עבודה חדשה.
- אישה בשנות השלושים לחייה שפרסום הליך פשיטה רגל שעברה, לטענתה עקב חתימת ערבות שמומשה, מטיל עליה סטיגמה חברתית ופוגע ביכולתיה להשתלב חברתית ולמצוא בן זוג.
- אישה בשנות השלושים לחייה שפרסום תביעה אזרחית שנדחתה כנגדה בגין אירועים שהתרחשו לפני עשר שנים מטיל עליה סטיגמה ומקשה עליה להשתלב מבחינה חברתית בכל מקום אליו היא מגיעה.

- אדם שהיה חשוד במעורבות בקטטה לפני למעלה מחמש שנים, ולאחר הגשת כתב האישום המדינה חזרה בה מהגשת כתב האישום כנגדו. אולם מתוצאות החיפוש נותר הרושם כי הוגש נגדו כתב אישום.
- אדם צעיר שנעצר על ידי המשטרה לפני למעלה מחמש שנים. בית משפט השלום קיבל את בקשת המשטרה לעצור אותו, אולם לאחר ערעור בית המשפט המחוזי הורה לשחררו. כעת הפרסום מקשה עליו למצוא עבודה.
- אישה אשר הורשעה בעבירה של הגשת תלונת שווא בגין אונס, ופסק הדין מכיל פרטים רבים אודות היחסים האינטימיים שהיו לה עם שכן, אותו האשימה באונס.

ד. פרסום פסקי דין במשפט הישראלי

עקרון פומביות הדיון

כאמור, עקרון פומביות הדיון הוכר כעקרון חוקתי בשיטת המשפט הישראלי, הקבוע בסעיף 3 לחוק יסוד: השפיטה לפיו בית המשפט ידון בפומבי זולת אם נקבע אחרת בחוק או אם בית המשפט הורה אחרת. הפסיקה התייחסה רבות לעקרון פומביות הדיון. כך לדוגמא נקבע כי מדובר ב"אחד העקרונות החוקתיים המרכזיים שביסוד שיטת המשפט שלנו"⁶. במסגרת דיונים בבקשות לאיסורי פרסום, פורש עקרון זה ככולל את קיום הדיון באופן הפתוח לציבור כמו גם פרסום פרטי שמות הצדדים להליך⁷. בפסיקה הוכרו מספר רציונליים כעומדים בבסיס עקרון פומביות הדיון וביניהם ההכרה בחשיבותה של זכות הציבור לדעת, זכות אשר תורמת לעיצוב דעותיו והשקפותיו של הפרט בחברה דמוקרטית; הערובה לאיכות ההחלטה הניתנת בסיום ההליך, בעיקר בשל היותו של ההליך חשוף לעיני הציבור; והידוק אמון הציבור במערכת המשפט על ידי שקיפותו של ההליך עשיית הצדק⁸.

חוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד – 1984 (להלן – חוק בתי המשפט) מסדיר את נושא פומביות הדיון וקובע את הכלל והחריגים לו: בית המשפט ידון בפומבי, אך במקרים מסוימים, המפורטים בסעיף 68 לחוק בתי המשפט הוא רשאי לדון בדלתיים סגורות. נוסף לכך קובע סעיף 70 לחוק בתי המשפט חריגים בהתקיימם אין לפרסם פרטים ללא רשות של בית המשפט או הסכמת הצדדים. כך לדוגמא הסעיף אוסר על פרסום אודות תיקים שעוסקים בענייני קטינים, פרטים אישיים של בעל דין בתביעת

⁶ ע"פ 353/88 גניה וילנר נ' מדינת ישראל, (פורסם בנבו).

⁷ ראו לדוגמא בש"פ 1659/11 שטנגר נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו).

⁸ רע"א 482/13 אליהו חברה לביטוח בע"מ נ' פלוני (פורסם בנבו)



פיצויים בשל נזקי גוף, תיקים בהם מעורבים אנשים עם מוגבלות שכלית, ענייני עבירות מין, שמירה על בטחון המדינה ועוד.

אנו מתמקדים במסמך זה בחריג הרלוונטי לעניינו, הקבוע בסעיף 70(ד), לפיו "בית משפט רשאי לאסור כל פרסום בקשר לדיוני בית המשפט, במידה שהוא רואה צורך בכך לשם הגנה על בטחונו של בעל דין, עד או אדם אחר ששמו הוזכר בדיון או לשם מניעת פגיעה חמורה בפרטיות של אחד מהם לשם מניעת פגיעה בפרטיות של אדם בשל חשיפת מידע רפואי עליו או לשם מניעת פגיעה בפרטיותו של אדם עם מוגבלות שכלית או של אדם עם מוגבלות נפשית, כהגדרתם בחוק הליכי חקירה והעדה של אנשים עם מוגבלות, של אחד מהם." [ההדגשה אינה במקור]. הביטוי "פגיעה חמורה בפרטיות", נוסף בתיקון שנעשה בשנת 2002 לחוק.

בשנת 2014 תוקן חוק בתי המשפט ונוסף לו סעיף 70(ג1) הקובע כי בתביעות פיצויים בשל נזקי גוף ברירת המחדל היא חיסיון על שם התובע, ופרסום תלוי בהסכמת בעל הדין. באותו התיקון נוסף הסייג "פגיעה בפרטיות של אדם בשל חשיפת מידע רפואי עליו" לסעיף 70(ד). בעוד שביטוי זה לא נתקל בקושי פרשני משמעותי, הביטוי "פגיעה חמורה בפרטיות", למעשה ניצב במוקד חוות דעת זו, שכן יש לפרש את הביטוי ולהכריע מהן הנסיבות המהוות "פגיעה חמורה בפרטיות", והאם יש מקום לשנות את הפרשנות הקבועה לביטוי זה בפסיקה, לאור עוצמת הפגיעה בפרטיות הנגרמת מהפרסום לאור קיומם של האתרים המשפטיים.

פרשנות הביטוי "פגיעה חמורה בפרטיות" בפסיקה עד כה:

סקירה נרחבת אודות הנושא בכלל, והפרשנות שהעניקו בתי המשפט בישראל לאורך השנים לביטוי זה ניתן לראות במאמרו של פרופ' מיכאל בירנהק **חשיפה מקוונת**⁹. נסקור להלן בתמצית את עיקרי הדברים לעניינו.

החליך הפלילי

בכל הנוגע להליך הפלילי בית המשפט מבכר את פומביות הדיון על פני הזכות לפרטיות, במובן זה שעצם פרסום החלטה שיפוטית עם שם של אדם שהורשע אינו מהווה כשלעצמו פגיעה בפרטיות הגוברת על

⁹הייש 5 לעיל.



עקרון פומביות הדין. על פי הפסיקה במשפט הפלילי יש לציבור עניין מובנה בהליך¹⁰. מעבר לתכליות הכלליות של עקרון פומביות הדין, בהליך הפלילי, פרסום שמם של מורשעים נועד גם להזהיר את הציבור מפני אלו המפרים את הנורמות החברתיות, ולהגן על קורבנות פוטנציאלים.

בכל הנוגע לפרסום שמו של חשוד, יש לציין כי בסעיף 70(ה1) לחוק בתי המשפט נקבע איזון אחר לפיו בית המשפט רשאי לאסור על פרסום "אם ראה כי הדבר עלול לגרום לחשוד נזק חמור ובית המשפט סבר כי יש להעדיף את מניעת הנזק על פני העניין הציבורי שבפרסום". נציין כי במקרה של חשוד שהוחלט שלא להגיש נגדו כתב אישום קבע השופט פוגלמן כי העובדה שהפרקליטות סבורה כי אין די ראיות לשם הגשת כתב אישום מחלישה במידת מה את העניין הציבורי במידע¹¹. בעוד שהשופט עמית הצטרף לעמדת השופט פוגלמן בכללותה, הנשיאה חיות הציגה טיעונים בעד ונגד פרסום השם, והותירה את הסוגיה ללא ההכרעה מבחינתה.

ההליך האזרחי

בית המשפט העליון הכריע הכרעות שונות לגבי האיזון הראוי בין פומביות הדין והזכות לפרטיות בהליכים אזרחיים, לפי סוגי מידע שונים המופיעים בהחלטות השיפוטיות.

בשנת 2013, נערך דיון בבקשה לחיסיון שם אדם התובע פיצויים בשל נזקי גוף קבע כי פרסום שם של אדם בפס"ד החושף מידע רפואי לגביו מהווה פגיעה חמורה בפרטיותו. השופט זילברטל קבע כי "אין עצמתה של הפגיעה הנובעת מאיסור פרסום גורף על ההליך הנדון בבית המשפט כעצמתה של הפגיעה הנובעת מאיסור פרסום חלקי הנוגע אך לזהותם של בעלי הדין (ככל שאין עניין ציבורי מיוחד בזהותם)".¹² במקרה של סכסוך פרטי בין נפגע תאונת דרכים לחברת הביטוח לא מצא השופט עניין ציבורי המצדיק את פרסום שם התובע. בהקשר זה מוסיף השופט כי לא הוצגו ראיות כי הפגיעה בבריאותו של הנפגע עלולה להשפיע על יכולתו המקצועית כעורך דין, ומבהיר כי פגיעה בשם הטוב או פגיעה בפרנסה אינם מהווים פגיעה בפרטיות, ועל כן בית המשפט אינו יכול לאסור פרסום מסיבות אלה. השופט מציין כי ראיות בדבר ניצול לרעה של איסור הפרסום, או חוסר מהימנות של מבקש איסור

¹⁰ ראו רע"פ 1201/12 קטיעי נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו); ראו עוד ראו בש"פ 3031/11 בן דוד נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו)

¹¹ ראו פסקה 28 לפס"ד השופט פוגלמן ע"פ 8225/12 פלונית (קטינה) נ' פלוני (פורסם בנבו)

¹² רעא 482/13 אליהו חברה לביטוח בע"מ נ' פלונית (פורסם בנבו)

הפרסום עלולים להוביל לביטול ההחלטה בדבר איסור הפרסום, כמו גם היות התובע איש ציבור. שנה מאוחר מכן השופט רובינשטיין הצטרף לעמדה זו ביחס לתביעות פיצויים בשל נזקי גוף בעניין אחר שבא לפניו¹³. בהמשך לכך, עמדה זו עוגנה במפורש בסעיף 70(ג1) לחוק בתי המשפט שאוזכר לעיל.

גישה שונה ניתן למצוא בשנת 2016 בפס"ד ורדה נ. פקיד שומה¹⁴, בו התבקש איסור פרסום שמות הצדדים בשל מידע כלכלי המופיע בפסק דין, עקב הליך שומת מס. השופט דנציגר התייחס לעניין הציבורי שיש בפרסום שמות הצדדים בהליכים אזרחיים באופן כללי, ולדידו ישנה חשיבות בפרסום בין היתר על מנת להזהיר את הציבור מפני מעוולים פוטנציאליים. לשאלת הפרשנות של סעיף 70(ד) קבע השופט דנציגר כי "השאלה האם הפגיעה עולה כדי פגיעה חמורה בפרטיות, במובן של סעיף 70(ד) לחוק בתי המשפט, תיבחן בשים לב לאופי המידע הפוגע. ככל שהמידע שנחשף מתייחס לעניינים שמקובל לראותם כמצויים בליבת הזכות לפרטיות – כגון עניינים אינטימיים, עניינים משפחתיים או עניינים רפואיים – תגבר הנטייה לראות בחשיפתו משום פגיעה חמורה, ולהיפך [ראו: ...]. יצוין, כי אף שאופי המידע הוא הפרמטר המרכזי בבחינת השאלה האם הפגיעה בזכות לפרטיות היא פגיעה חמורה, אין המדובר בפרמטר היחיד, כאשר שיקולים נוספים שניתן להתחשב בהם לצורך הבחינה הם, למשל: מיהות הטוענים לפגיעה בזכות (בגירים או קטינים? ; אדם פרטי או איש ציבור?); האופן שבו נשמר המידע (האם מקור המידע בחומר אישי, כגון יומנים?); האופן שבו הושג המידע (מהם ההליכים שנקטו על מנת להשיג את המידע? כיצד נחשף המידע?); ועוד. לבסוף יוער, כי גם כאשר בית המשפט מגיע למסקנה כי הפגיעה בפרטיות היא "פגיעה חמורה", אין משמעות הדבר כי הוא יפעיל בהכרח את סמכותו מכוח סעיף 70(ד) לחוק בתי המשפט. ברי כי גם שאלה זו כפופה לשיקול דעת, וייתכנו מצבים שבהם חרף קיומה של פגיעה חמורה בפרטיות יוחלט כי אין מקום להטיל מגבלות על פרסום פסק הדין, בשים לב למידת הפגיעה שתיגרם לעקרון פומביות הדיון ממהלך זה, בנסיבות העניין [עניין רפאל, שם]."

לגבי המקרה שלפניו, השופט דנציגר קבע כי המידע הכלכלי אינו מצדיק איסור פרסום שמם של הצדדים, זאת שכן אין בו מידע רגיש במיוחד דוגמת סוד מסחרי. השופט עמית הצטרף לפסק דינו. השופט מזוז שהצטרף אף הוא לעמדה גרס שאין לקבוע כי רק מידע המהווה סוד מסחרי יצדיק את השמטת שמות הצדדים, אולם הסכים כי מידע שבשלו מתבקש אי פרסום צריך להיות ברמת רגישות דומה, על מנת להיכלל בהגדרה "פגיעה חמורה בפרטיות".

¹³ ע"א 438/14 פלוני נ' המאגר הישראלי לביטוח רכב (פורסם בנבו)
¹⁴ ראו פסקה 22 לפסק דינו רע"א 382/16 ורדה רות יהל נ' פקיד שומה תל אביב 4 (פורסם בנבו)



הצורך בשינוי האיזון הקיים בשל הפרסום במרחב הסייבר

הגישה של השופטים אינה אחידה באשר לצורך בשינוי האיזון הקיים, כמו גם אפשרות שינוי הפרשנות של הסעיף לאור הפרסום הנרחב במרחב הסייבר.

בשנת 2015 קבעה הנשיאה דאז נאור כי "הפרסום באינטרנט כשלעצמו אינו מהווה, לעת הזו, הצדקה מספקת לאיסור הפרסום."¹⁵ השופטת ברק ארז נקטה אך לאחרונה (בשנת 2019) בגישה זו באופן נחרץ, וציינה כי "אף שהטענות הנוגעות לשינוי התנאים הטכנולוגיים המשפיעים על אופן הפרסום אינן משוללות יסוד, אין בהן כדי להטות את הכף ולשנות את האיזון שהושג בפסיקתו של בית משפט זה בכל הנוגע למשקל שיש לתת לעקרון פומביות הדיון"¹⁶.

קביעה דומה ניתן למצוא בפסק דין שניתן בשנת 2014 בו נידונה בקשתו של אדם שהורשע בעבירות מין שבוצעו באמצעות האינטרנט לאסור את פרסום שמו, קבע השופט הנדל כי במקרה של "הרשעת אדם בפלילים האינטרס הציבורי לפרסום חזק". עד ציין השופט הנדל כי "ללא שינוי חקיקתי, אין מקום כי נשנה מהאיזון הקיים היום בסעיף 70(ד) לחוק בתי המשפט. איזון זה הינו ניטרלי לטכנולוגיה"¹⁷. באותה נשימה הנדל לא פוסל כי יתכנו מקרים בהם יהיה מקום לשקול את הנזק הנגרם מהפרסום המקוון, למשל כאשר פסק הדין מכיל מידע אישי רגיש הנוגע לצנעת הפרט. השופט אף מזכיר את קיומה של ועדה ציבורית שנועדה לבחון את הסוגיה של פרסום פסקי דין לאור הפרסום המקוון. (נרחיב אודות ועדה זו בהמשך). השופט גיבראן מצטרף לעמדתו של הנדל, וקובע כי המצב החוקי אינו מאפשר תוצאה אחרת, אולם מוסיף כי במצב הדברים הנוכחי, "פוטנציאל הפגיעה בזכות הפרטיות גדול יותר כמעט בכל מקרה ומקרה, ייתכן שיש טעם של ממש בהוספת מנגנונים חלופיים או באיזון שונה בין זכות זו לעיקרון הפומביות." (ראו פסקה 9 לפסק דינו).

בניגוד לכך השופט זילברטל בעניין התביעה בגין נזקי הגוף הביע עמדתו לפיה הפגיעה החמורה בפרטיות העלולה להיגרם בשל פרסום שמו של בעל דין מועצמת בשל קיומם של מאגרי המידע האינטרנטיים. השופט רובינשטיין אף הוא מציג עמדה נחרצת לפיה פרסום הנגיש באינטרנט מעצים את הפגיעה, ולדידו בכל הנוגע לענייני בריאות וליחסים בתוך המשפחה "ניתן איפוא, ואף ראוי, לפרש את הדיבור "פגיעה

¹⁵ראו פסקה 4 לעניין בן דוד ה"ש 10.

¹⁶ וראו בשפ 2571/19 אליאס חורי נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו)

¹⁷ ראו פסקאות 10-18 לפסק דינו בעניין קטיעי ה"ש 10.

חמורה" באופן המביא בחשבון את כל האמור מעלה, ועל כן באורח הנוטה לעבר כיבוד הפרטיות. בפרסום הפרשה עצמה בלא השם המלא, כפלוני (רצוי) או בראשי תיבות, די ככלל להבטיח את זכויות הציבור לדעת ואת הפומביות."

מהמתואר עולה כי מרבית השופטים שדנו בסוגיה זו בשנים האחרונות, שותפים לדעה כי יש מקום לבחון מחדש את האיזון הקבוע כיום בחוק בכל הנוגע לפרסום שמם של בעלי דין בהחלטות שיפוטיות. ברוב הפסיקות מוזכרת ועדה ציבורית שמונתה לשם בחינת הנושא, אליה נתייחס בהמשך, והצורך להמתין למסקנותיה.

ה. כתיבה אקדמית בנושא

בניגוד לגישה הדומיננטית בפסיקה המיישמת את החוק הקיים, מרבית הכתיבה האקדמית בתחום מצביעה על הצורך בשינוי האיזון הקבוע תוך מתן הגנה גדולה יותר לזכות לפרטיות. יש הטוענים כי הנגישות למידע שכזה על ידי חיפוש שמו של אדם אינה מגשימה את הרציונאליים העומדים בבסיס עקרון פומביות הדיון, כי אם משרתת דפוסים חברתיים אחרים דוגמת מציצנות ונקמנות¹⁸. יש הטוענים כי כל עוד המשפט מתנהל בדלתיים פתוחות הרי שהרציונאליים העומדים ביסוד עקרון הפומביות מתקיימים אף אם השמות ופרטי הזיהוי של בעלי הדין יושטמו מההחלטות המתפרסמות, אלא אם מדובר באנשים בעלי תפקידים ציבוריים¹⁹. פרופ' בירנהק טוען כי יכולת איתור החלטה שיפוטית לפי שמות הצדדים ללא הגבלה של זמן, אינה נחוצה לשם קיום ביקורת אפקטיבית על הליכי בית המשפט, וזכות הציבור למידע פוחתת אף היא ככל שעובר זמן ממועד קבלת ההחלטה, ומציע שינוי של ברירת המחל כד שפסקי הדין יפורסמו ללא שמות הצדדים מלבד במקרים המצדיקים את הפגיעה, לדוגמה כאשר הצדדים הם תאגידים, בהליכים פליליים, בתביעות ייצוגיות וכדומה²⁰.

בכל הנוגע להליך הפלילי, יש המבקשים להביא בחשבון כי אוכלוסיות מוחלשות הסובלות מאכיפת יתר וייצוג יתר בהליך הפלילי אף יסבלו יותר מהפגיעה בפרטיות הנגרמת מהפרסומים באתרים משפטיים. מעגל שוטה זה, המאפיין פגיעות באוכלוסיות מוחלשות מרים קשיים נוספים על מאמצי המשתייכים לאוכלוסיות אלה לשנות את מיקומם החברתי²¹. נוסף לכך ממחקר שנעשה בנושא בארה"ב עלה כי בהליכים פליליים מופיע מידע רב יותר ורגיש יותר אודות הצדדים להליך²². עוד נציין את עמדת

¹⁸ Bailey, Jane and Burkell, Jacquelyn, "Revisiting the Open Court Principle in an Era of Online Publication: Questioning Presumptive Public Access to Parties' and Witnesses' Personal Information" (2017). FIMS Publications. 159. <https://ir.lib.uwo.ca/fimspub/159>

¹⁹ תומר מוסקוביץ "ההגנה על הפרטיות בפרסומי בתי המשפט" משפטים יח (תשמ"ט) 431; מעין שמעוני "סעיפים 68-70 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב] – פומביות הדיון אל מול הפגיעה בפרטיות עקב פרסום פסקי דין באינטרנט" ²⁰חשיפה מקוונת, ה"ש 5 לעמ' 32-41

²¹ Jacquelyn Burkell and Jane Bailey, 'Equality at Stake: Connecting the Privacy/Vulnerability Cycle to the Debate about Publicly Accessible Online Court Records' (2018) 4 Can J Comp & Contemp L 67

²² David S. Ardia & Anne Klinefelter, Privacy and Court Records: An Empirical Study, 30 Berkeley Tech. L.J. 1807.(2015)

הסניגוריה הציבורית לפיה פרסום פסקי הדין באופן זה פוגע בעקרון תקנת השבים, ומונע מאנשים שהורשעו להשתלב מחדש בחברה²³.

חשש נוסף שהועלה בכתובה הינו כי פומביות הדין והפרסום האינטרנטי יהפכו לתמריץ משמעותי עבור צדדים להעדיף מוסדות חלופיים לפתרון סכסוכים. מוסדות שהינם מעין הפרטת הליכים מחוץ למערכת המשפט. ההליכים החלופיים מתנהלים בשקיפות פחותה, על פי רוב מתקבלת בהליכים אלה פשרה שמקבלת תוקף של פסק דין, בעוד שהסכם הפשרה לא מפורסם, מתפרסם רק פסק דין קצר המאשר אותו.²⁴

עוד הוזכר כי ישנן חברות רבות לניהול מוניטין ברשת שמטרתן הינה להשפיע על תוצאות החיפוש במנועי החיפוש על מנת להגדיל או להפחית תפוצה של תוכן מסוים. נטען כי חלק מהאתרים המשפטיים, עושים שימוש בכלים שכאלה על מנת להגדיל את התפוצה אל האתרים שלהם. יש להביא בחשבון כי אנשים בעלי אמצעים יוכלו להפחית את התפוצה של המסמכים הללו, ועיקר הפגיעה תהא שוב באנשים מוחלשים יותר.

1. ניסיונות משרד המשפטים להתמודד עם פרסום פסקי הדין באתרים משפטיים:

הנהלת בתי המשפט ניסתה בעבר להתמודד עם הפגיעה בפרטיות הנגרמת מפרסום פסקי הדין באתרים משפטיים. בשנת 2008 מנהל בתי המשפט דאז, השופט משה גל, פנה לשופטים בבקשה: "נבקש את שימת ליבכם בעת כתיבת החלטות לעניין איזכור פרטים אישיים שאין חובה בהם ואשר פרסומם עלול לגרום לפגיעה בפרטיותם של המתדיינים"²⁵.

מאוחר יותר, בשנת 2014 ביקשה הנהלת בתי המשפט לקבוע בהחלטה מנהלית איסור על מפתוח שמות הצדדים בפרסום פסקי הדין באתרים משפטיים, כך שלא ניתן יהיה לאתר פסק דין לפי חיפוש שם אחד מהצדדים להליך במנועי חיפוש אינטרנטיים. סוגיית חוקיותו של נוהל זה הגיעה לפתחו של בית המשפט העליון בג"ץ 5870/14 חשבים ה.פ.ס. מידע עסקי בע"מ נ' הנהלת בתי המשפט (להלן – עניין חשבים). בעקבות ההחלטה עתרה חברת "חשבים" המחזיקה באתר "תקדין-לייט" בטענה כי יש לבטל את הנוהל הפוגע בזכותם לחופש העיסוק ובחופש הביטוי, וכי הוא נעשה בחוסר סמכות. לעתירה הצטרפו התנועה לזכויות האזרח והתנועה לזכויות דיגיטליות כידידות בית המשפט, שתמכו בנוהל שנקבע וטענו שהתרת מפתוח שמות הצדדים בהחלטות שיפוטיות במנועי החיפוש מביאה לפגיעה לא מיידת בפרטיות.

²³ מצויה בקישור

<https://www.justice.gov.il/Units/SanegoriaZiborit/HavatDaat/%D7%A2%D7%9E%D7%93%D7%AA%20%D7%94%D7%A1%D7%A0%D7%99%D7%92%D7%95%D7%A8%D7%99%D7%94%20%D7%9C%D7%95%D7%A2%D7%93%D7%AA%20%D7%90%D7%A0%D7%92%D7%9C%D7%A8%D7%93.pdf>

²⁴ רוזן צבי "מטרות ההליך האזרחי" עמוד 91; לימור ליוז "ביוש בחסות דיני המס" עמוד 33.

²⁵ הודעת עיתונות בנושא מצויה בקישור

<http://pratiut.com.googlepages.com/LetterCourtsManager4.8.09.doc>

לטענתם פרסום החלטות שיפוטיות נועד לקדם את זכות העיון, וזו לא תיפגע כיוון שעדיין ניתן יהיה לחפש באופן ספציפי במאגרים עצמם.²⁶ בית המשפט הכריע כי הנוהל הוצא בחוסר סמכות ולכן הוא בטל, שכן מדובר באיזון עדין בין הזכויות שצריך להיעשות בחקיקה ראשית. כאמור, מקובלת עלינו עמדתו בית המשפט הנכבד כי תיקון חקיקה הוא דרך המלך להתמודדות עם הסוגיה, אולם תיקון שכזה טרם נעשה.

בית המשפט נימק עמדתו זו בכך שאיסור מפתוח בלבד לא ימנע את הפגיעה בפרטיות שכן עדיין ניתן למצוא את פסק הדין ופרטי הצדדים במנועי החיפוש של האתרים המשפטיים. בנוסף, איסור המפתוח יוביל לפגיעה משמעותית בשוויון, שכן הותרת הנוהל תוביל לכך שהנגישות לפסקי הדין תיוותר בידי העוסקים בתחום או בעלי האמצעי לשלם. באשר לאיזון הראוי, מציינים השופטים כי ניתן יהיה להסתמך על הוועדה שהוקמה בשנת 2010, בראשות שופט בית המשפט העליון בדימוס, הפרופ' יצחק אנגלרד "הוועדה לבחינת שאלות הנוגעות לפרסום פרטים מזהים בפסקי דין ובהחלטות של בתי המשפט ולעיון בתיקי בית המשפט" (להלן – ועדת אנגלרד). הוועדה הוקמה על רקע תלונות הולכות וגוברות של אזרחים על אודות פגיעה בפרטיותם בשל פרסום פסקי דין באינטרנט, במטרה להציע איזון ראוי בין עקרון פומביות והגנת הפרטיות במידע. הוועדה שמעה רבים על מנת לגבש את עמדתה בנושא, אולם נכון להיום הוועדה טרם פרסמה המלצות או מסקנות בנושא.

נוכיר בשולי פרק זה כי בעקבות עניין חשבים נמחקה בהמלצת בית המשפט תביעה ייצוגית שהוגשה כל ידי אנשים פרטיים שנפגעו מהפרסום באתר של "חשבים".²⁷

2. מקורות נוספים להשראה

משפט משווה

כפי שקורה פעמים רבות באיזונים שבין חופש הביטוי והמידע לפרטיות, במדינות המשפט המקובל ברירת המחל היא פרסום שמות הצדדים להליך בעוד שבמדינות אירופה נהוג חיסיון רחב יותר. במרבית המדינות באיחוד האירופי ברירת המחל הינה כי פסקי הדין יפורסמו ללא ציון שמות צדדים להליך (למעט כאשר אחד הצדדים אינו בן אדם). זו אף ההמלצה כפי שפורסמה בדוח שנכתב על ידי קבוצת מדיניות לעיצוב מערכת זיהוי פסקי דין אירופאית. יצוין כי בדוח הומלץ כי תישמר האפשרות לפרסם פסקי דין בהם שמות הצדדים מזהים במקרים המתאימים, מבלי לפרט מה הוא 'מקרה מתאים'.²⁸ כפי שכתוב בדוח עצמו הוא פורסם לפני כניסתו לתוקף של תקנות הגנת המידע האירופאיות (ה-GDPR),²⁹ אשר כוללות את 'הזכות להישכח'. זכות זו, המתייחסת לפרסום מידע אודות אדם באופן

²⁶ עמדות ידיד בית המשפט מצויות בקישורים <https://law.acri.org.il/he/wp-content/uploads/2015/02/hit5840-14amicus.pdf> <https://www.digitalrights.org.il/files/2015-03-04/amicus.pdf>

²⁷ ת"צ 34134-01-12 שווימר נ' חשבים הפ.ס. מידע עסקי בע"מ ואח'.

²⁸ Report of the Policy Group of the Project 'Building on the European Case Law Identifier (2017), p. 143

²⁹ General Data Protection Regulation (EU) 2016/679

כללי, ולא רק לפרסום החלטות משפטיות באתרים משפטיים, הוכרה לראשונה בפסיקה של בית המשפט האירופאי (ECHR) בשנת 2014. בפסק הדין נקבע כי אדם יכול לבקש הסרת תוצאות חיפוש ממנוע חיפוש כאשר המידע לא מדויק, לא רלוונטי, לא מספיק או מופרז.³⁰ אם כן, ניתן להניח שככל שיהיה שינוי בהסדרים המדינתיים המתוארים בדוח, סביר להניח שהשינויים יטו לטובת הגברת האנונימיות בעת פרסום פסקי דין באינטרנט בהלימה עם הדין באיחוד האירופי. נציין להלן מספר הסדרים ייחודיים במדינות המוזכרות בדוח, אשר לטעמנו ניתן לשאוב מהן השראה לעניינו. בהולנד, בה פרסום פסקי הדין נעשה באופן אנונימי, נקבע כחריג פסקי דין אודות אנשים שנבחרו לתפקיד ציבורי, אשר הליכים הנוגעים להם יפורסמו עם שמותיהם. בשוודיה שמות אנשים שנפטרו לא יושמטו מפסקי דין. באיטליה ברירת המחדל היא פרסום שמות הצדדים אולם בית המשפט נוהג לפרסם באופן אנונימי פסקי דין הנוגעים לדיני עבודה ובטחון סוציאלי, והליכים פליליים בעבירות מסוימות.

במדינות המשפט המקובל, ובראשן ארה"ב, אנגליה ואוסטרליה ברירת המחדל היא שפסקי הדין מפורסמים באינטרנט עם שמות הצדדים להליך, למעט חריגים הקבועים בחוק, זאת בדומה למצב המשפטי בישראל.

נתייחס בהרחבה לדיון הציבורי המתקיים בנושא בקנדה, שבה עקרון פומביות הדיון פורש באופן שונה. בקנדה פסקי הדין מתפרסמים באינטרנט עם שמות הצדדים, אולם מבחינה משפטית מספר צעדים ננקטו על מנת לצמצם את הפגיעה בפרטיות הנובעת מפרסום זה.³¹ כבר בשנת 2005 קבעה ועדה המייעצת בענייני טכנולוגיה לבתי המשפט בקנדה כי הפרקטיקה המומלצת הינה שלא למפתח פסיקה המפורסמת באינטרנט כמו גם למנוע אכסון מטמון (cache storage) של פסיקה על מנת למנוע מצב דברים בו בתי המשפט מחליטים שיש להסיר פסק דין שפורסם, וזה כבר מאוחסן במאגר מידע אחר ולא ניתן לאכוף את ההחלטה.³² המלצות אלה מכובדות על ידי נציב הפרטיות הקנדי, כמו גם המאגר המשפטי הקנדי CanLII שמטרתו להנגיש לציבור הקנדי מידע מהליכים משפטיים, נגיש לציבור בחינם, אולם לשם מתן הגנה לפרטיות הצדדים להליך, לא נעשה מפתוח לשמות הצדדים במנועי חיפוש.

ראוי להזכיר השתלשלות אירועים שמבהירה את הסכנה בגישת הביניים בה נוהגת קנדה. לפני מספר שנים הוקמה ברומניה חברה אשר העתיקה את פסקי הדין המפורסמים במאגרים המשפטיים ויצרה מאגר מידע חדש של פסקי הדין הנגיש באינטרנט, המאפשר חיפוש פסקי דין לפי שמות הצדדים במנועי

³⁰ Google Spain SL and Google Inc. v Agencia Española de Protección de Datos (AEPD) and Mario Costeja González Case C-131/12.

³¹ Bailey, Jane and Burkell, Jacquelyn, "Revisiting the Open Court Principle in an Era of Online Publication: Questioning Presumptive Public Access to Parties' and Witnesses' Personal Information" (2017). FIMS Publications. 159.

³² Model Policy for Access to Court Records in Canada, Judges Technology Advisory Committee, available at http://www.cjc.gc.ca/cmslib/general/news_pub_techissues_AccessPolicy_2005_en.pdf.

חיפוש. על מנת להסיר את המידע דרשו בעלי האתר תשלום או לחילופין מילוי טופס המכיל מידע רגיש על מבקש ההסרה. בהמשך לכך נוסדה חברה בקנדה שסייעה למבקשי הסרת תוכן עבור תשלום של כ- 1500 דולרים קנדיים. בעקבות השתלשלות עניינים זו, קבע נציב הפרטיות הקנדי ובהמשך לכך בית משפט פדרלי בקנדה כי האתר הרומני מפר את חוק הגנת הפרטיות הקנדי. יש לציין כי הגם שניתן להניח שאכיפת פסק הדין הקנדי ברומניה לא היתה משימה פשוטה, נכון למועד כתיבת שורות אלה, האתר הרומני אינו מופיע באינטרנט.

נוסיף כי בשנת 2015 קבע נציב הפרטיות הקנדי כי שימוש במידע מתיקי בית משפט לצרכים מסחריים ללא קבלת הסכמה מראש של נשואי המידע מהווה הפרה של חוק הגנת הפרטיות הקנדי.

חוק המרשם הפלילי ותקנות השבים

חוק המרשם הפלילי עוסק בשאלות דומות מאד לשאלות העומדות על הפרק בחוות דעת זו, שהרי הוא קובע את משך הזמן לתיעוד מידע פלילי אודות אדם, ואת הגורמים היכולים להיחשף למידע זה בתקופות זמן שונות. בכך, החוק מאזן בין הזכות לפרטיות של עבריין והאינטרס הציבורי בשיקומו כך שיוכלו לפתוח דף חדש ולהשתלב בחברה ובשוק התעסוקה, לבין ניהול המידע הפלילי בידי הגורמים המורשים לכך, על מנת להגן על החברה מפניו.

בהקשר זה חשוב לציין כי אך לאחרונה חוקק חוק המידע הפלילי ותקנת השבים, התשע"ט-2019 (להלן – חוק המידע הפלילי), אשר כאשר יכנס לתוקף בעוד כשנה יבטל את חוק המרשם הקבוע כיום. החוק החדש חוקק לפי המלצות ועדת ציבורית אשר בחנה את ההסדרים הקבועים בחוק המרשם, ומסקנותיה הן שיש להטות את הכף לטובת האינטרס הציבורי שבשיקום ולהגביל את הגישה למאגר המידע אף יותר³³. כך לדוגמא נקבע בחוק החדש כי לא יינתן לאדם תדפיס של המרשם הפלילי הנוגע אליו, כמו גם יאסר לצלם או ליצור עותק אחר של צג המחשב, על מנת שאחר, לדוגמא מעסיק, לא יוכל לאלץ אדם למסור מידע פלילי אודותיו³⁴.

חוק המרשם, וגם חוק המידע הפלילי אינם מתייחסים לנגישות להחלטות שיפוטיות בהליכים פליליים באתרים משפטיים באינטרנט, ולהשלכות של פרסום זה על יכולת השיקום של אותו אדם. אמנם המידע המצוי במרשם הפלילי מכיל מידע רב יותר מהמידע המצוי בהחלטות שיפוטיות המתפרסמות על ידי הנהלת בית המשפט, ועדיין, קשה למצוא הלימה באיסור על הדפסת מידע מהרישום הפלילי על מנת שלא יהיה גלוי למעסיק פוטנציאלי, למציאות שבה כל מעסיק יכול לאתר החלטות שיפוטיות הנוגעות לעברו הפלילי של אדם בחיפוש פשוט באינטרנט.

1. אמות מידה מוצעות לבחינת פרסום שם של אדם בהחלטה שיפוטית

³³ ראו דברי ההסבר להצעת חוק המידע הפלילי ותקנת השבים, התשע"ו – 2016, עמ' 1282.

³⁴ ראו שם, עמ' 1285.

כאמור, הסוגיה העומדת לפתחנו מעלה דילמות קשות שהכרעה בהן הינה למעשה הכרעה לגבי אחד מהבסיסים הערכיים עליהם מושתת המארג החברתי העדין בישראל. כזכור, מטרתנו במסמך זה הינה צנועה יותר, והיא קביעת אמות מידה ברורות לפיהן ראוי להכריע מתי הכף נוטה לטובת הסרת שמות צדדים לשם הגנה על פרטיותם. משימה מצומצמת זו הינה מורכבת דיה.

נקדים ונאמר כי מתוך הכרה בחשיבות השקיפות וזכות הציבור למידע אין זה נכון לעמדתנו להפוך את ברירת המחדל ולהציע כי שמות הצדדים לא יפורסמו כלל. לצד זאת, לעמדתנו ישנם מקרים מסוימים בהם ראוי לצמצם את הפרשנות שניתנה לעקרון פומביות הדיון, ולהעניק הגנה גדולה יותר לזכות לפרטיות של הצדדים להליך. וגם זאת כמובן ככל שאינם תאגידים, אינם בעלי תפקיד או מעמד ציבורי, או אינם עוסקים במקצוע מורשה וההליך קשור לכשירותם במקצוע. הגנה שכזו לעמדתנו בשלב ראשון תהיה מצומצמת והיא, מניעת המפתוח של שמותיהם באתרים המשפטיים, על מנת למנוע איתורם באמצעות חיפוש פשוט באינטרנט, לפי בקשתם. באופן שכזה, הפגיעה באדם תפחת משמעותית, והמידע עדין יהיה נגיש באתרים המשפטיים עצמם כך שניתן יהיה לבצע לגביו מחקרים שונים.

להלן נציג את רשימת המצבים בהם לעמדתנו יש להסיר את המפתוח משמות הצדדים מכל המסמכים הנוגעים להליך, ככל שאין מדובר בתאגידים, אנשים בעלי תפקיד ציבורי, או עוסקים במקצוע מורשה וההליך המשפטי נוגע לכשירותם במקצוע זה:

בהליך הפלילי

- א. אנו יוצאים מנקודת מוצא שכאשר רשות שלטונית חזרה בה מעמדתה כנגד אדם, בין אם בהחלטת הרשות החוקרת, הפרקליטות או בית המשפט – האיזון הנכון הינו לטובת הפרטיות של האדם, והיכולת שלו להשתקם. לדוגמא:
 - החלטות הנוגעות למעצר כחלק מחקירה שבסופו של דבר הוחלט לסגור את תיק החקירה, מכל עילה.
 - החלטה הנוגעת לתיק פלילי לאחר שהוגש בו כתב אישום, שבסופו של דבר המדינה חזרה בה מכתב האישום
 - החלטה שיפוטית בערכאה הגבוהה ביותר, או פסק דין חלוט שלא להרשיע אדם.
 - נשיא המדינה החליט להעניק חנינה לאדם.

ב. גם באשר לאלו שהורשעו בערכות המשפטיות, לעמדתנו אין לקבל מצב הדברים הקיים לפיו החלטות אלה ניתנות לאיתור לצמיתות. על כן, אנו מציעים להשתמש בחוק המרשם כמקור הולם להבחין בין העבירות השונות לפי חומרתם. עם זאת יש לזכור כי האיזונים הקבועים בחוק המרשם נועדו לקבוע מתי גורמים מסוימים רשאים לקבל נגישות למידע זה. איתור מידע שכזה באינטרנט



על ידי חיפוש פשוט פוגע יותר לאין שיעור בשיקומו של אדם ובפרטיותו. על כן, נציע לקבוע כי יש להסיר את המפתוח לאחר שחלפה למעלה מחצי מתקופת ההתיישנות לפי חוק המרשם.

בהליך המנהלי

בהליכים שמטרתם מיצוי זכויות סוציאליות מול הרשויות המנהליות הרלוונטיות; לדוגמא קבלת קצבאות מהמוסד לביטוח לאומי, קבלת דיור ציבורי וכדומה.

בהליכים בהם הרשות ביקשה להטיל סנקציה כנגד אדם וחזרה בה מעמדתה, או ההחלטה השיפוטית הגבוהה ביותר הינה לטובת אדם.

שמות חייבים או פושטי רגל אלא אם מצב דברים זה נוגע לעבירות פליליות דוגמת מרמה

בבתי דין לעבודה

בשים לב לפערי הכוחות בין הצדדים, לעמדתנו יש לחסות את שם העובד/ת במקרים בהם החלטה היתה לטובת העובד/ת.

בהליך אזרחי

בניגוד להליך הפלילי, בהליכים אזרחיים לא קיים עוגן כחוק המרשם המציע דירוג של העולות האזרחיות. נוסף לכך מאחר שמדובר בסכסוך בין שני צדדים פרטיים שווי מעמד, דומה כי ההצדקה להסרת שם של אדם אם ההחלטה השיפוטית הינה לטובתו חלשה יותר. על כן נציע לפחות בשלב ראשון להתייחס למצבים אלה בלבד:

- בבקשה שהוגשה בהסכמת שני הצדדים, למעט הליכי תובענות ייצוגיות.
- חלפו למעלה משבע שנים מיום מתן ההחלטה.

בכלל ההליכים

כאשר ההחלטה כוללת מידע רגיש במיוחד בענייני בריאות, יחסי אישות או מידע כלכלי. דומה כי אין מנוס מקביעה כי פרשנות הביטוי 'מידע רגיש במיוחד' בהקשרים אלה תתפתח עם הניסיון שיצטבר בנושא.



במקרים המוניים לעיל, כפתרון ביניים, אנו כקליניקה נציע ייצוג משפטי לפונים מול ערכאות משפטיות בבקשות לאיסורי פרסום, כך שימנע איתור ההחלטה השיפוטית בחיפוש כללי. באופן זה אנו תקווה כי נשפיע על ההלכה הפסוקה בנושא. פתרון ביניים יעיל יותר יהיה לו יסכימו האתרים המשפטיים לאמץ אמות מידה אלה, או חלקן, או לכל הפחות יפרסמו את המדיניות בה הם נוהגים בעת קבלת בקשות להסרת פרסומים. זאת הגם שכל עוד לא קבוע איסור בדין האתרים המשפטיים חופשיים לפרסם את ההחלטות השיפוטיות כמיטב שיקול דעתם.

כאמור לאורך המסמך, בכוונתנו לפעול כדי לקדם תיקוני חקיקה שיעגנו את אמות המידה ויסדירו את הסוגיה באופן הדוק כבר בעת פרסום ההחלטות השיפוטיות על ידי המדינה. תיקוני חקיקה אינם כבולים למגבלות ההלכה הפסוקה, ומכאן שניתן יהיה במסגרתם להציע שינויים נרחבים יותר מאמות המידע המוצעות לעיל, בין אם הפיכה של ברירת המחל במצבים מסוימים ובין בכל הנוגע לאופן שבו נכתבים פסקי הדין מלכתחילה.

לאור מורכבות הנושא המתואר, נשמח לקבל כל התייחסות למסמך, ובעיקר לאמות המידה המוצעות בו.

בברכה,

דנה יפה, עו"ד

**המסמך נכתב בסיוע הסטודנטים איתי ארבל ועדי לנדרס מהקליניקה לזכויות אדם במרחב הסייבר, האוניברסיטה העברית, ירושלים